

A felsőoktatás-pedagógia kihívásai – avagy mi az, amivel minden oktatónak foglalkoznia kell?

Sárközi Andrea*

Sárdi Csilla (2012, szerk.): *A felsőoktatás-pedagógia kihívásai a 21. században. Problémák és megoldási javaslatok.* Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.

Sárdi Csilla könyve, pedagógiai szakmai kézikönyv, ami szem előtt tartja a felsőoktatás-pedagógiában egyre inkább elengedhetetlen kutatás és fejlesztés szoros együttműködését a tanulási-tanítási folyamatokra koncentrálva, ami elsőként vállalkozik arra, hogy összegezze és jó gyakorlattal ellátva felhívja a figyelmet azokra a kérdésekre, amikkel ma már minden felsőoktatásban érintett szakembernek foglalkoznia kell. Nem csupán bonyolult vagy összetett, hanem egyenesen komplex kérdésekről van szó, és a boncolgatott témák így is csupán a jéghegy csúcsát jelentik, az érdeklődést viszont mindenképp felkeltik és továbbgondolásra adnak okot.

Felsőoktatás-pedagógia szakirányos egyetemi hallgatóként kiemelt érdeklődéssel fordultam a fejezetek mindegyikéhez, korábbi tanulmányaim során ugyanis nem találkoztam még olyan összefoglaló jellegű tanulmánykötettel, ami arra vállalkozott volna, hogy mindazokat a paradigmákat, amik a hazai felsőoktatás világában megjelennek, együtt taglalja. A szerkesztő céljának tekintette, hogy a felsőoktatásban zajló pedagógiai munka fejlődését egy átfogó könyvvel segítse, ami jelentős támogatást nyújthat mindazoknak a felsőoktatásban részt vevő szervezőknek, vagy oktatóknak, akik szükségszerűen érintettek és érdekeltek a témában. „A felsőoktatás-pedagógiával foglalkozók köre minimum akkora, ahányan a felsőoktatásban tanítanak” (Halász, 2013. 9.), az tehát saját döntés, hogy mennyiben foglalkozunk ezekkel a kérdésekkel, a kihívások viszont kikerülhetetlenül mindenkire vonatkoznak.

Az elmúlt évtizedekben a Bologna-folyamatnak köszönhetően, az oktatás globális trendjeinek változásaival, a megváltozott elvárásokkal a munka világát és a gazdaságot illetően, ha nem is felsőoktatás-pedagógia címszó alatt, de jelentős figyelem irányult a könyvben taglalt kérdésekre, és összességében a felsőoktatás pedagógiai problémáira: a tanulásértelmezések változásai, minőségfejlesztés és módszertani innovációk, a hallgatók kompetenciafejlesztése, a virtuális tér előnyeinek kamatoztatása, és még koránt sem ért véget a sor. Épp ezért fontos, hogy a szerzői gárda a felsőoktatás klasszikus kutatói funkciója mellett sokkal inkább a tanulási-tanítási feladatok fontosságát helyezte előtérbe, így elsődleges feladatának tartja az oktatás tanulási eredményesség alapú megszervezését, a munka világához szükséges kompetenciák kialakítását és fejlesztését. Ezzel tulajdonképp csatlakoztak ahhoz a globális mozgalomhoz, ami napjainkban ugyancsak ezeknek a feladatoknak a megerősítésével foglalkozik, ezzel is emelve tehát saját aktualitásukat (Halász, 2013).

A szerkesztő, és a szerzők nagy része is a Kodolányi János Főiskola oktatói, így a gyakorlattal szorosan egybe kötve valós tapasztalatokra építve fejtik ki témáikat, ami fontos elem lehet azoknak az olvasóknak, akik szintén a pedagógiai gyakorlatuk során felmerülő kérdéseikhez keresnek inspiráló gondolatokat. A könyv célmeghatáro-

* Sárközi Andrea, Neveléstudomány MA szakos hallgató, ELTE PPK, e-mail cím: andikas93@gmail.com

zásában is megfogalmazódik, hogy leginkább azoknak a felsőoktatásban oktató pedagógusoknak íródott, akik mélyebben szeretnének elmerülni az egyes problémák hátterében, így tulajdonképp hasznos kézikönyvként szolgál mindazoknak, akiknek felkeltette érdeklődését a felsőoktatás-pedagógia világa. E célnak a szerkezet, a struktúra és a nyelvezet is tökéletesen megfelel. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a felsőoktatás-pedagógia kihívásai iránt kutatóként érdeklődő, vagy a neveléstudománnyal széles körben foglalkozó szakemberként érdekes többféle nézőpontból is vizsgálni az említett kérdéseket. A célnak megfelelően ugyanis a könyv felveti a gyakorlat számos lényeges kérdését, de a kézikönyv stílusát jól felismerve nem kíván mélyebb elemzésekbe bocsátkozni.

A kötet tematikája, szemléletmódja azt közvetíti, hogy az általa taglalt témákkal – amelyek érintik többek között a Life Long Learning paradigmát, a tanulási-tanítási folyamat szervezési lépéseit, a szervezet- és vezetés menedzsmentjét, az értékelés és oktatásszervezés sajátosságait is – érdemes minden felsőoktatásban oktató pedagógusnak legalább valamilyen szinten foglalkozni. Ezzel is arra az innovatív felfogásra irányítva a figyelmet, amely azt jelenti ki, hogy tulajdonképp tágabb körben értelmezve a felsőoktatás-pedagógia vonzáskörébe tartozik minden egyetemi vagy főiskolai oktató.

Struktúráját tekintve öt fejezetre bontva taglalja azokat a szerzők által fontosnak tartott pedagógiai és módszertani kérdéseket, amelyekkel a tanító kollégák nap, mint nap szembesülhetnek. Az első fejezet tulajdonképpen egy szűkebb kontextust és innovatív tanulásalapú attitűdöt alapoz meg, amelyben a későbbiek is íródnak. Több rövid fejezetben foglalja össze azokat az aktuális tanulásértelmezéseket, minőségfejlesztési modelleket és felnőttképzési adatokat, amik nagy segítséget nyújtanak a továbbiak értelmezéséhez.

A második fejezet egy alap- vagy mesterszak fejlesztéseinek kérdéseivel foglalkozik, amiben kitér a szervezési feladatokra, pedagógiai módszertanra, tantervfejlesztésre, s mindezt valamilyen gyakorlatba ágyazott elméleti alapvetés vagy jó példa alapján. Ilyenek a tanulmányokat megelőző kutatások, és az olyan konkrét folyamatok leírása, mint egy anglisztika szak tantervfejlesztésének menete a célmeghatározástól a produktum elkészültét követő továbbmutató kérdésekig, vagy egy konkrét példát említve, a turisztika szakos hallgatók kompetenciafejlesztésének elősegítése egy kapcsolódó kutatáson keresztül. Az, hogy a szerzők többsége nem egyértelműen neveléstudományi területet képvisel, a fejezet interdiszciplinaritását idézi elő, így a turisztikai képzésfejlesztésről szóló rész például hasznos információval szolgál a turizmus területéről is, és izgalmas párhuzamot von a tudományterületek között kompetenciafejlesztés tekintetében.

A harmadik rész különösen érdekes témát boncolgat. Mivel a módszertani innovációk felsőoktatási vonulata hazánkban eddig még talán nem kaphatott kellő hangsúlyt, mindenképp érdeklődéssel figyeltem, hogy milyen lépések mentén építi fel a téziseit, hogyan járja körbe a problematikákat. A példák, azaz a már megvalósított újítások mentén az olvasó joggal elgondolkodhat azon, hogy milyen pontosan megfogalmazott célmeghatározásokkal indulhat el egy képzés vagy program módszertani innovációja. A könyv kitér a fejlesztési folyamat egészére, így teljes képet ad arról, hogy egy ténylegesen felépített módszertani változtatás a valóságban milyen lépésekben, milyen dilemmákkal, milyen háttérrel valósulhat meg. Érinti a pszichológia, a közgazdaságtan, a tanárképzés világát, s bár így is nagy területet lefed, a nem felsorolt tudományágak is okulhatnak a fejezetekből, mivel általános oktatási kérdéseket, és kompetenciafejlesztéssel kapcsolatos lehetőségeket vet fel, továbbá foglalkozik a projekt és az IKT (információs és kommunikációs technológiák) szerepével a tanítási gyakorlatban.

A negyedik fejezetnek éppúgy előnye, mint kissé hátránya is, hogy nagyon széles és aktuális témakörrel foglalkozik: az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a felsőoktatásban, már a TÁMOP-4.1.3. projektben. A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztésében is külön figyelmet kapott a kiépített inf-

rastruktúrához kapcsolódó szolgáltatások hatékony menedzsmentjének megteremtése, továbbfejlesztése és többcélú hasznosulása (*Educatio*, 2011). Ma pedig az egyik legdinamikusabban fejlődő módszertani terület, ami még mindig kevésbé tud a gyakorlatban is érvényesülni. Ezért is érezheti az olvasó a tekintélyes elméleti háttér hiányosságait, ezt azonban azonnal pótolja a továbbra is igényesen és részletesen leírt jó példák sokasága. A fejezet főként a távoktatás formáival és az online tananyagfejlesztéssel foglalkozik tantárgyi keretekbe ültetve.

Az utolsó, ötödik fejezet több oktató és leendő oktató számára is továbbgondolásra ad okot, a felsőoktatásban jelen lévő értékelés céljaira és módjaira világít rá. Elsőként a formáló-segítő értékelés hatékonyságára világít rá, majd bemutatja egy konkrét szakdolgozati értékelési skála fejlődésének útját, illetve informatikai készségek mérésének lehetőségeivel is foglalkozik. A tanulmányok olvasgatása közben többször eszünkbe juthat, hogy miért is kap kevésbé tudatos tervezést az értékelés, holott számos tanulmány megállapította már a tanulási motívációban és a személyiségfejlődésben való létjogosultságát. A megfelelően alkalmazott fejlesztő értékelés magát a tanulási folyamatot formálja, így támogatva a hatékony önálló tanulás kompetencia fejlődését (lásd például Brassói, Hunya és Vass, 2009). A felsőoktatás tanulási-tanítási folyamatok támogatásáért felelős funkcióját tekintve tehát ez is kiemelt szerepet kellene, hogy kapjon úgy rendszerszinten, mint intézményi szinten is, és az egyéni oktatói gyakorlatban.

Az igényesen és konzekvensen megszerkesztett sokszerzős mű komplex képet ad a felsőoktatás-pedagógia fő gócpontjainak aktuális kérdéseiről, számos gyakorlati illusztrációjával széles körben használható mind oktatók, mind vezetők körében, továbbá egy neveléstudományban érdekelt kutatóknak is széles perspektívát nyújthat. Nem ad ugyanakkor kész válaszokat és – mint ahogyan egyetlen mű sem – nem használható előre elkészített receptként az oktatási gyakorlatban. Kérdéseket vet fel, kialakíthat egy nyitott és pozitív hozzáállást számos fejlesztéssel kapcsolatban, amikhez megerősítésként sorakoznak a már véghezvitt sikeres újítások. Első, megalapozó olvasmányként ajánlott tehát, amely felkeltheti az érdeklődést a felsőoktatás-pedagógia mélyebb rétegei iránt is.

Szakirodalom

1. Brassói Sándor, Hunya Márta és Vass Vilmos (2005): A fejlesztő értékelés: Az iskolai tanulás minőségének javítása. *Új Pedagógiai Szemle*. URL: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00094/2005-07-ta-Tobbek-Fejleszto.html> Utolsó letöltés: 2014. december 11.
2. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. (2011): *TÁMOP-4.1.3. „A felsőoktatási szolgáltatások rendszer szintű fejlesztése”*. URL: <http://www.educatio.hu/projektjeink/tamop413> Utolsó letöltés: 2014. december 11.
3. Halász Gábor (2013): A felsőoktatás-pedagógia trendjei. *Felsőoktatási műhely*. URL: http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2013_2/femu2013_2_7-14.pdf Utolsó letöltés: 2014. december 11.